

ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE NA TRHU SE ZEMĚDĚLSKOU TECHNIKOU

Š. Stojarová, Z. Schwarzová

Došlo: 12. července 2007

Abstract

STOJAROVÁ, Š., SCHWARZOVÁ, Z.: *The analysis of today situation on the market of the agricultural machines*. Acta univ. agric. et silvic. Mendel. Brun., 2007, LV, No. 6, pp. 243–254

The paper is dealing with the analysis of the market of agricultural machines in the Czech Republic. The part of the article is focused on export and import development of agricultural machines between Czech Republic, EU countries and the other countries of the world. The trade balance progress of agricultural machines is analyzed for Czech market as well. In the article the possible opportunities for the Czech exporters, which concern Danish, Spanish, and Polish market, are also emphasized. The part of the analysis is also focused on the area of subsidy policy for Czech agricultural subjects. The analysis of subsidies deals with the opportunity of financial supports by the Czech government and by the European Union. The difference in subsidy policy for Czech Republic before and after the entering the European Union is also mentioned.

agricultural machines, export, import, EU subsidy policy

V posledních desetiletích se obnova zemědělské techniky v České republice vyznačovala značnou kolísavostí. Osmdesátá léta představují stagnaci obnovy probíhající i v období začínající transformace ekonomiky a privatizace zemědělských podniků. Začátkem devadesátých let bylo omezení investic způsobeno nevhodnou finanční situací a také prudkým nárůstem pořizovacích cen zemědělských strojů. Na zlepšení situace měl významný podíl Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, který představuje jeden z nástrojů dotační politiky Ministerstva zemědělství ČR.

V zemědělském podniku má strojová technika významné místo. Rozhodování o investicích do strojového parku patří mezi nejdůležitější manažerské rozhodování. Stárí strojů negativně ovlivňuje spolehlivost a nákladovost výroby, technologický postup, produktivitu práce a tedy celkovou konkurenceschopnost podniku. Při pořizování zemědělských strojů je rozhodování managementu firmy ovlivněno mnoha různými faktory. Nezbytné pro správné rozhodnutí je disponovat relevantními informacemi, které je podnik

schopen získat. Při hodnocení efektivnosti je kladen důraz na faktor času, investice a přínosy z investice nevznikají ve shodném časovém období.

Podpora zemědělství je předmětem intenzivních diskuzí nejen států Evropské unie a je významnou součástí dotačních politik jednotlivých vlád a národních i mezinárodních organizací. Jejich cílem je zlepšit konkurenceschopnost zemědělských podniků v dané zemi. Dotační politikou je rovněž ovlivněna situace na trhu strojového parku a tedy i exportu a importu strojů.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Významnou roli při analýze na trhu zemědělské techniky hraje Výzkumný ústav zemědělské techniky v Praze (VÚZT), který vydal množství publikací týkající se dané problematiky. Abrham (2007) na základě dosavadního vývoje uvádí, že ve vybavenosti podniků zemědělskou technikou v období po transformaci a privatizaci zemědělství je kvantitativní potřeba strojů již naplněna. Lze tedy očekávat pokles počtu strojů v závislosti na postupné obnově výkon-

nější technikou. Problémem při provádění analýzy je nedostatek informací, který je způsoben ztrátou informační kontinuity Českého statistického úřadu o dané problematice. Šetření nemají také stejnou metodiku, strukturu ani členění sledovaných skupin strojů. Významné faktory představují nejen změny v technologii, ale i klimatu. V současné době na trhu zemědělské techniky se mění struktura vybavení podniků zemědělskými stroji, zejména z nutnosti modernizace, ale i politických a legislativních opatření. Indikátorem při hodnocení kvality vybavenosti zemědělských podniků je i zvyšující se počet počítačů v zemědělských podnicích a počet připojení k internetu.

Úroveň technického vybavení zemědělských podniků byla podle Abrhama a Kovářové (2007) v minulosti a je i v současné době výrazně závislá na státní dotační podpoře investic. Významnou roli v této oblasti sehrává činnost Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF) a od roku 2004 Operační program Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství (OP Zemědělství).

Zemědělská technika je podle Abrhama (2007) prostředkem pro realizaci výrobního záměru zemědělského podniku, její využívání v provozu znamená vždy vznik provozních nákladů. Obnova techniky se dnes často prolíná se zaváděním nových, modernějších technologických postupů výroby. Je třeba pečlivě zvažovat oblast výroby, která nejvíce vyžaduje obnovu strojů a bude tedy řešena prioritně a brát v úvahu i návaznost nové techniky na ostatní stroje a zařízení podniku i na výhledové výrobní a technologické záměry.

Významným činitelem ovlivňujícím situaci na trhu zemědělské techniky v České republice je členství v Evropské unii (EU). Regionální politika EU, nazývaná též politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), je odrazem principu solidarity uvnitř Evropské unie, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů tak, aby se zvýšila kvalita života obyvatel celé Evropské unie. Politika HSS je naplňována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Strukturální fondy (SF) jsou určeny pro chudší nebo jinak znevýhodněné regiony. Existují dva strukturální fondy – Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) podporující investiční (infrastrukturní) projekty a Evropský sociální fond (ESF) podporující neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty. Fond soudržnosti (FS) je určený na podporu rozvoje chudších regionů. Podobně jako u Evropského fondu pro regionální rozvoj jsou z něj podporovány investiční projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu a na ochranu životního prostředí. Regionální politika sleduje v období 2007–2013 tři cíle – cíl konvergence, cíl regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti a cíl evropské

územní spolupráce. K dosažení stanovených cílů bylo vyčleněno 308 miliard eur prostřednictvím strukturálních fondů Evropské unie (Strukturální fondy, 2007).

MATERIÁL A METODY

Součástí příspěvku jsou zpracovaná data z Českého statistického úřadu, instituce NationMaster, Statistického úřadu Organizace spojených národů a Mezinárodní obchodní statistiky z ITC – International Trade Center UNCTAD/WTO. Údaje Českého statistického úřadu jsou získány z Databáze zahraničního obchodu. Jednotlivé hodnoty vyvezených a dovezených strojů byly vybrány, rozděleny a prezentovány podle nomenklatury SITC 3, podle které je zemědělská technika (ZT) rozdělena na:

- stroje zemědělské a jejich díly (mimo traktory), do kterých patří stroje zemědělské, zahradnické a lesnické, žací stroje a mlátičky, dojící a mlékárenské stroje a jejich díly, lesnické, drůbeží, včelařské a jiné stroje,
- traktory (Český statistický úřad, 2007).

Analýza vývoje exportu a importu je založena na porovnání a změnách v čase jednotlivých hodnot v korunách za období 2000 až 2006. V některých databázích nebyla data za rok 2006 k dispozici, proto jsou zpracovány hodnoty pouze do roku 2005. Byť se jedná o synonyma – jsou pro větší přehlednost v článku u nadpisů a grafů u souhrnných ukazatelů použity termíny vývoz a dovoz, u jednotlivých skupin zemědělské techniky termíny export a import.

Cílem příspěvku je analyzovat vývoj exportu a importu České republiky v oblasti obchodu se zemědělskou technikou, který je zaměřen na sledované období roku 2000 až 2006 a je složen z následujících dílčích cílů, které jsou zaměřeny na:

- vývoj exportu zemědělské techniky z České republiky do zemí „starých“ států Evropské unie – EU15, „nových“ států Evropské unie – EU25 a do ostatních zemí světa,
- vývoj importu zemědělské techniky do České republiky z EU15, EU25 a z ostatních zemí světa,
- vývoj obchodní bilance běžného účtu České republiky v oblasti obchodu se zemědělskou technikou s EU15, EU25 a s ostatními státy světa,
- analýza obchodní bilance ČR na polském, španělském a dánském trhu.

Příspěvek je také zaměřen na možné příležitosti pro české exportéry v oblasti vývozu zemědělské techniky a na aktivity Ministerstva průmyslu a obchodu ČR v oblasti podpory exportu.

Důraz je také kladen dotační politiku v oblasti zemědělství. Problematika je rozdělena na finanční podporu vládou České republiky a strukturálních fondů Evropské unie. V rámci národní politiky je dílčím

cílem rozbor jednotlivých programů a výše jejich jednotlivých sazeb. Analýza podpory z Evropské unie je zaměřena na možnosti čerpání dotací zemědělských subjektů před vstupem do Evropské unie a následně v rámci společné zemědělské politiky.

VÝSLEDKY, DISKUSE

Největší počet traktorů je využíván ve Spojených státech amerických, kde je 18,7 % z celkového počtu traktorů na světě. Japonskými firmami je využíváno 7,9 % z celkového počtu traktorů a v Itálii je umístěno 6,8 % ve srovnání s ostatními státy světa. Slovinsko, Irsko a Rakousko se řadí mezi státy s největším počtem traktorů na osobu v počtu strojů v jednotlivých zemích přepočtených na obyvatele. Počet traktorů ve vztahu k uzemní struktuře je nejvyšší v Irsku, Slovinsku a Japonsku (NationMaster.com, 2007).

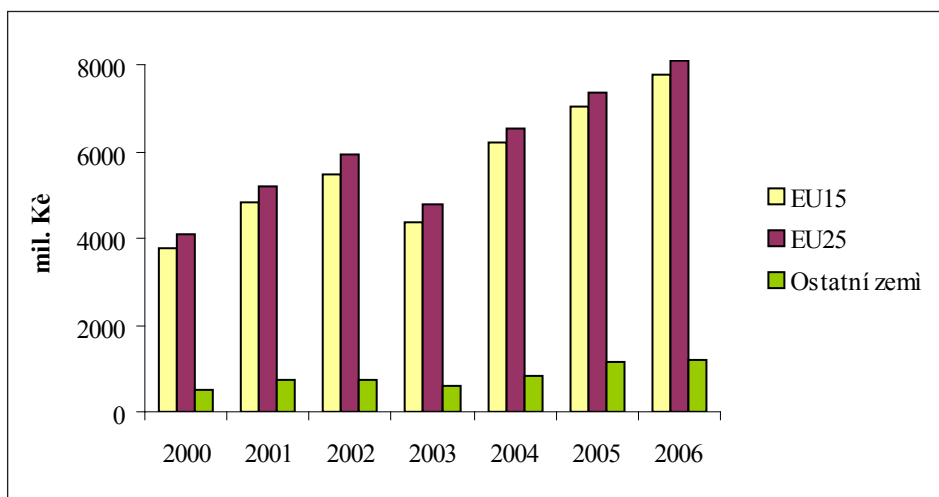
Analýza vývoje exportu a importu zemědělské techniky je obecně členěna ve statistice národní i světové

na „traktory“ a „ostatní zemědělské stroje“. Údaje jsou analyzovány pro období od roku 2001 až do roku 2005 a jsou uvedeny v milionech US dolarů.

Dovoz zemědělské techniky do České republiky ve sledovaném období 2000–2006

Hodnoty dovezených zemědělských strojů v korunách se v období 2000 až 2006 zvyšovaly s výjimkou roku 2003. V tomto roce byl zaznamenán pokles dovozu zemědělských strojů. Hlavní podíl na importu strojů do České republiky představují „staré“ státy Evropské unie, jejichž podíl přesahuje 80 % z celkové hodnoty dovezených strojů v korunách (Český statistický úřad, 2007).

Nejdůležitějším obchodním partnerem v objemu dovezené zemědělské techniky v korunách představuje pro Českou republiku Německo, ze kterého bylo za období 2000 až 2006 dovezeno téměř 38 % z celkového dovozu zemědělských strojů v korunách.

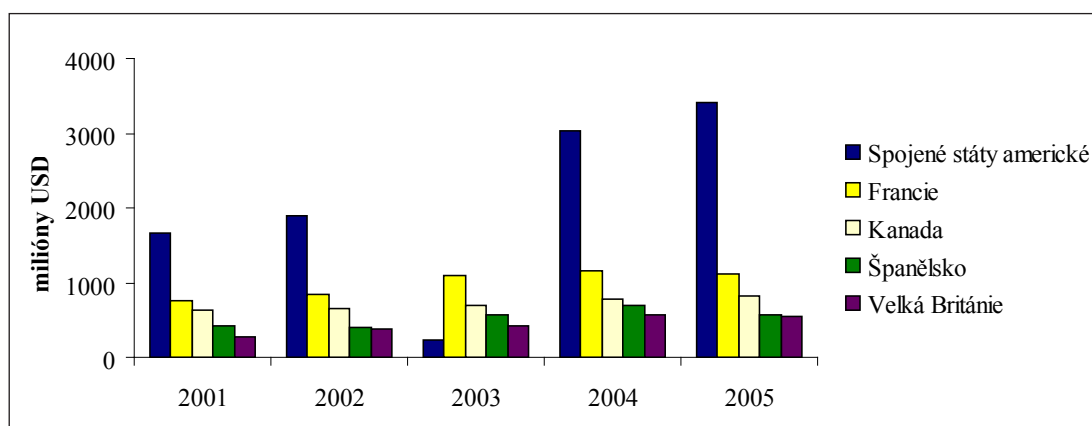

1: Vývoj dovozu ZT do ČR v letech 2000–2006 v milionech Kč [ČSÚ]

Import traktorů v období 2001 až 2005

Největší objem traktorů byl exportován do Spojených států amerických. Hodnota dovezených strojů se v milionech US dolarů v jednotlivých letech zvyšovala, s výjimkou roku 2003, kdy došlo k poklesu. Francie, Kanada, Španělsko a Velká Británie spolu s Německem tvoří skupinu pěti zemí s největším objemem dovezené zemědělské techniky (International Trade Center, 2007).

V porovnání s celkovým objemem všech zemí světa bylo do Spojených států amerických importováno 24,4 % celkové částky dovezených traktorů v US dolarech. Na Francii připadlo ve sledovaném období 11,9 % a Kanada importovala 7,6 % z celkového objemu importovaných traktorů ze všech zemí světa (NationMaster.com, 2007).

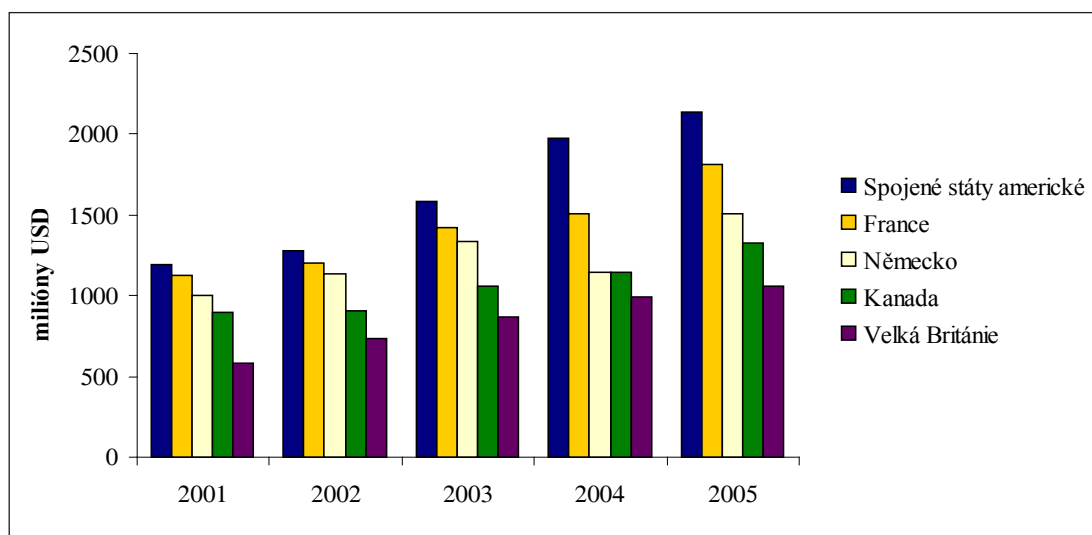
2: Země s největším objemem dovozu traktorů v letech 2001 až 2005 v milionech US dolarů [ITC]

Import zemědělských strojů (kromě traktorů) v období 2001 až 2005

Ve sledovaném období 2001 až 2005 bylo nejvíce zemědělských strojů kromě traktorů dovezeno do Spojených států amerických. Hodnota importovaných strojů v milionech US dolarů se v jednotlivých letech zvyšovala. Mezi další státy, do kterých byla nejvíce dovážena zemědělská technika kromě traktorů, patří Francie, Německo, Kanada a Velká Británie. Hodnoty importovaných strojů měly i pro tyto země rostoucí

charakter s výjimkou Německa, kde došlo v roce 2004 k poklesu. Vývoj hodnot je znázorněn v grafu č. 3 (International Trade Center, 2007).

Spojené státy americké ve sledovaném období dosáhly 12,1 % z celkového objemu dovezených strojů (s výjimkou traktorů) ze všech zemí světa. Do Francie bylo dovezeno 10,9 % a do Německa 10,3 % z celkové částky dovezených zemědělských strojů v US dolarech (NationMaster.com, 2007).

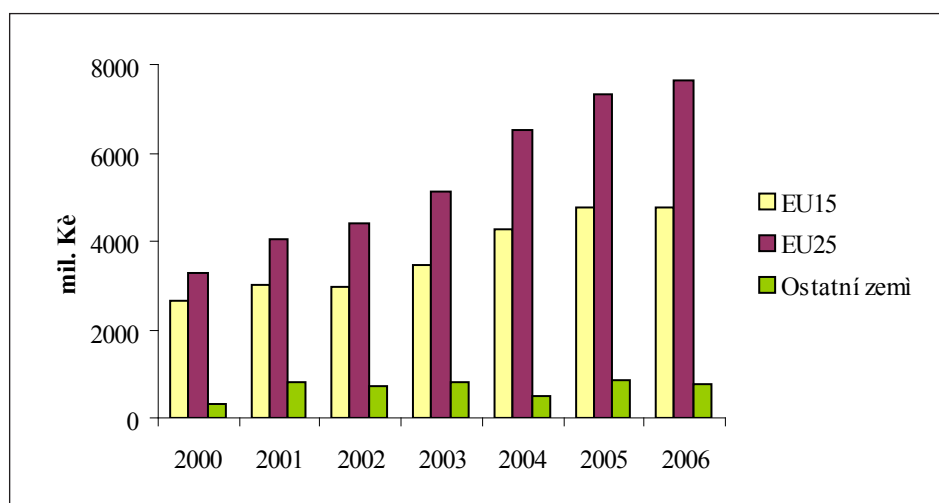
3: Země s největším objemem dovezené zemědělské techniky v letech 2001 až 2005 v milionech US dolarů [ITC]

Vývoz zemědělské techniky z České republiky ve sledovaném období 2000–2006

Vývoj vývozu zemědělské techniky měl ve sledovaném období rostoucí charakter. Hodnoty vyvezených zemědělských strojů v korunách se každoročně zvyšují. Nejvíce bylo exportováno do „starých“ zemí Evropské unie – EU15. Nicméně se podíl „nových“ zemí na celkovém exportu ve sledovaném období každoročně zvyšuje.

V grafu č. 4 je zobrazen vývoj vývozu zemědělské techniky z České republiky do EU15, EU 25 a do ostatních zemí světa (Český statistický úřad, 2007).

Mezi nejdůležitější obchodní partnery podle objemu vyvezených strojů v korunách patří Německo, do kterého bylo ve sledovaném exportováno téměř 30 % z celkového vývozu zemědělské techniky z České republiky v korunách.

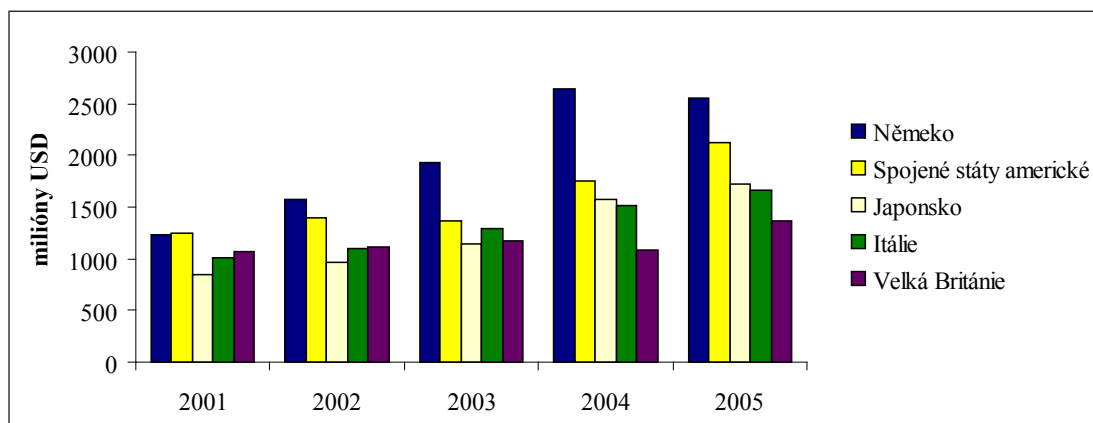

4: Vývoj vývozu ZT z ČR 2000–2006 v milionech Kč [ČSÚ]

Export traktorů v období 2001 až 2005

Nejvyšší hodnoty vyvezených traktorů v milionech US dolarů byly dosaženy v Německu. Tyto hodnoty v období 2001 až 2004 každoročně vzrostly. Objem exportu se zvýšil i ve Spojených státech amerických, Japonsku, Itálii a Spojeném království, které s Německem tvořily pět zemí s nejvyšším objemem exportovaných traktorů. Data jsou znázorněny v grafu č. 5 (International Trade Center, 2007).

Z Německa ve sledovaném období bylo vyvezeno 22,3 % celkové částky exportovaných traktorů ze všech zemí světa. Itálie dosáhla 14,5 % z celkové částky a Spojené státy americké vyvezly 13,9 %. Nad hranici deseti procent z celkového exportu traktorů se zařadilo také Japonsko, na které připadlo 13,2 % z celkové částky vyvezených traktorů v US dolarech (NationMaster.com, 2007).

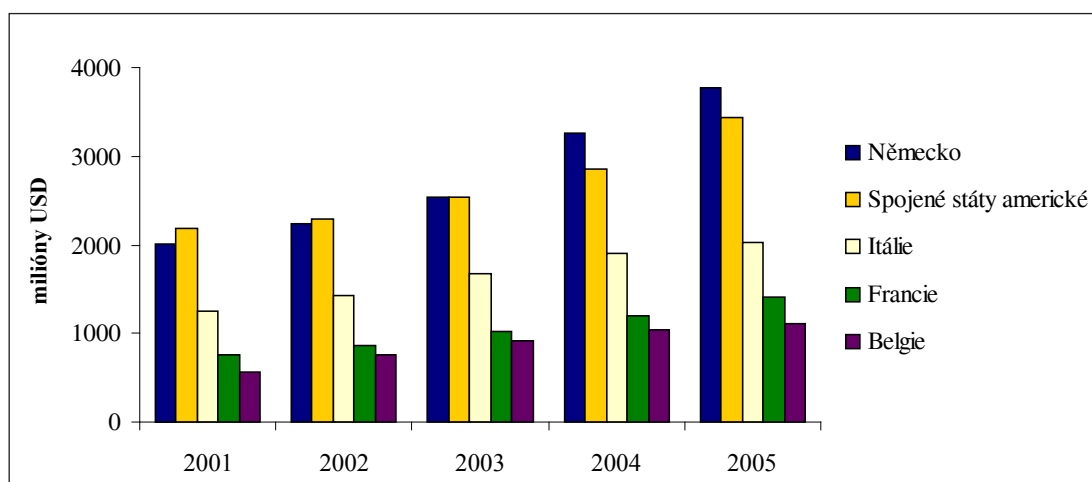
5: Export traktorů 2001 až 2005 v milionech US dolarů [ITC]

Export zemědělských strojů (kromě traktorů) v období 2001 až 2005

Ve sledovaném období 2001 až 2005 bylo největším zdrojem pro export zemědělské techniky Německo. Hodnoty v milionech amerických dolarů se u zmíněné země ve sledovaném období každoročně zvyšovaly. Stejná situace bylo dosaženo i u Spojených států amerických, Itálie, Francie a Belgie. Tyto státy patřily

mezi největší exportéry zemědělské techniky v celosvětovém měřítku. Vývoj hodnot exportu je znázorněn v grafu č. 6 (International Trade Center, 2007).

V porovnání s celkovým objemem vyvezených zemědělských strojů kromě traktorů Německo dosáhlo 18,1 % z celkové částky. Spojené státy americké se podílely 17,3 % a Itálie 11,6 % na celkové částce v US dolarech exportované zemědělské techniky (NationMaster.com, 2007).

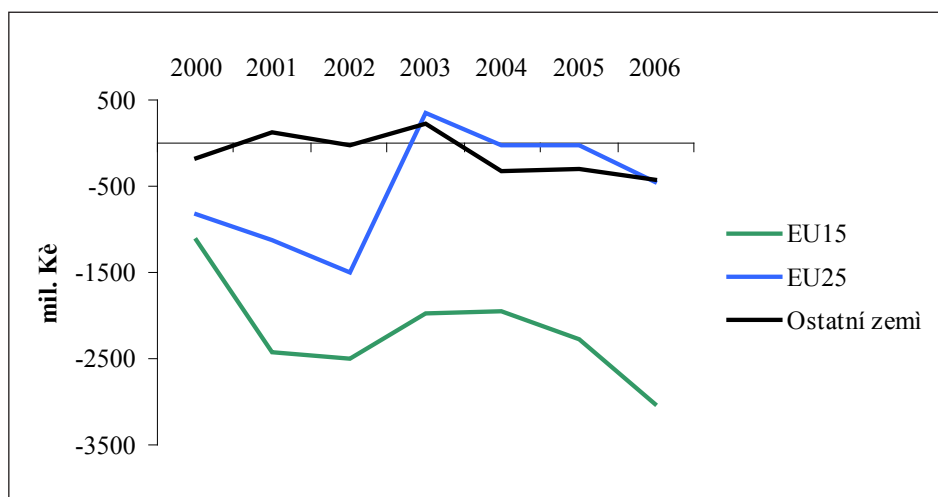
6: Export zemědělské techniky 2001 až 2005 v milionech USD [ITC]

Obchodní bilance České republiky ve sledovaném období 2000–2006

Na základě analýzy vývoje exportu a importu zemědělské techniky byl analyzován vývoj obchodní bilance běžného účtu. Ve sledovaném období byla Česká republika převážně v záporném saldu obchodní bilance. Nejhlubší deficit byl zaznamenán při obchodování se zeměmi EU15, kdy byl import zemědělské techniky výrazně nižší než export. Ve vývoji obchodní bilance s EU25 bylo dosaženo snížení defi-

citu a v období 2003 až 2004 bylo saldo obchodní bilance pozitivní (Český statistický úřad, 2007).

Vývoj je zobrazen grafu č. 7. Ve sledovaném období byl nejvyšší přebytek obchodní bilance uskutečněn při obchodu se zemědělskou technikou s Polskem, u kterého saldo překračuje 6 miliard korun. Nejhlubší deficit obchodní bilance České republiky byl s Itálií, se kterou bylo dosaženo záporného salda obchodní bilance přesahujícího 5 miliard korun.

7: Vývoj obchodní bilance ČR se ZT 2000–2006 [ČSÚ]

Vybrané aktivity pro podporu českého exportu zemědělské techniky

Na základě Koncepce o jednotné prezentaci České republiky v zahraničí Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR monitoruje aktuální vývoj, směřuje své aktivity ke zkvalitnění podpory exportu českých

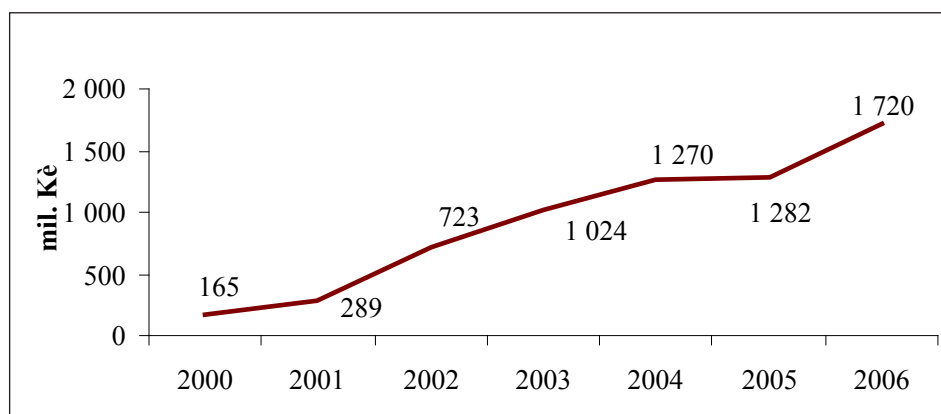
fírem na veletrzích, dosažení souladu aktivit různých subjektů podporujících export. Jedná se především o české zastupitelské úřady, obchodní komory, Czech-Trade, CzechInvest a další. Prostřednictvím Komise pro veletrhy a výstavy jsou řešeny vybrané problematiky efektivní účasti na veletrzích a podpora je posky-

tována také prostřednictvím společného informačního systému pro exportéry v oblasti veletrhů a výstav (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2007).

Každý rok Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR organizuje prezentaci České republiky na mezinárodních veletrzích. V roce 2006 byla prezentace v oblasti zemědělské techniky zaměřena na veletrh Polagra Farm v Poznani a Fima ve Zaragoze.

Veletrh zemědělské techniky Polagra Farm se konal v Polsku, které patří mezi jedno z nejvýznamnějších odbytišť zemědělských strojů a zařízení. Polsko, strukturálně odkázané na zemědělství, je závislé na dovozu zemědělské techniky – více jak polovina strojů je importována. Největší nárůst byl zaznamenán u strojů pro obdělávání půdy. Orientace na inovační řešení zvyšující efektivitu produkce a úsporu

energií představuje příležitost pro exportéry. Mezi příznivé faktory obchodu s Polskem patří blízká geografická poloha, znalost trhu a prostředí, distribuční kanály, tradice, poptávka, členství v EU, dynamika, strukturální zaměřenost na zemědělství a jiné. Výhodou českých strojů je dobrý zvuk vybudovaný prodejem traktorů společnost Zetor. Polské zemědělské subjekty díky podporám z dotací státního rozpočtu i strukturálních programů EU představují stabilní poptávku (CzechTrade, 2007). Obchodní bilance mezi Polskou republikou a Českou republikou dosahovala přebytku, který se výrazně zvyšoval s výjimkou roku 2005. Ve sledovaném období byl vývoj dovozu kolísavý a hodnoty vývozu v korunách se v jednotlivých letech zvyšovaly kromě roku 2005, který představoval stagnaci (Český statistický úřad, 2007).

8: Vývoj obchodní bilance České republiky s Polskem [ČSÚ]

Mezinárodní veletrh Fima ve Španělsku je zaměřený na zemědělské stroje a zařízení. Španělský trh je zajímavý pro české exportéry vzhledem k jeho vysoké závislosti na dovozu zemědělských strojů, který uspokojuje přibližně polovinu poptávky. Perspektivní orientace exportu představuje oblast inovačních řešení na zavlažování a úsporu energie. Výhoda

pro české exportéry je dána opět dobrým jménem českých zemědělských strojů. Současný strojový park španělských zemědělských subjektů je zastaralý. Pro více jak polovinu používaných traktorů potřebujících nutnou modernizaci byl vytvořen speciální program Renove (CzechTrade, 2007).

9: Vývoj obchodní bilance mezi Českou republikou a Španělskem [ČSÚ]

Vývoj obchodní bilance běžného účtu je graficky znázorněn v grafu 9. Hodnoty obchodní bilance v korunách se kolísavě měnily ve sledovaném období 2000 až 2006. K prudkému poklesu došlo v roce 2006 (Český statistický úřad, 2007).

Pro rok 2007 Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky naplánovala oficiální účast na Agromeku – dánském veletrhu zemědělské techniky a mechanizace, na kterém se česká zemědělská technika na předchozích dvou veletrzích úspěšně prezentovala. Dánský trh zemědělských strojů patří vzhle-

dem k výrobní orientaci k nejatraktivnějším v Evropě. Zemědělstí producenti představují především subjekty menší nebo střední velikosti. Ve struktuře vývozu dánských výrobků patří zemědělské výrobky k hlavní tradičním exportním artiklům (CzechTrade, 2007).

O vývoji obchodní bilance mezi Dánskem a Českou republikou vypovídá graf 10. Ve sledovaném období 2000 až 2006 došlo ke snižování deficitu obchodní bilance běžného účtu. Výjimka byla tvořena rokem 2002 a 2004, ve kterých byl deficit znovu prohlouben (Český statistický úřad, 2007).

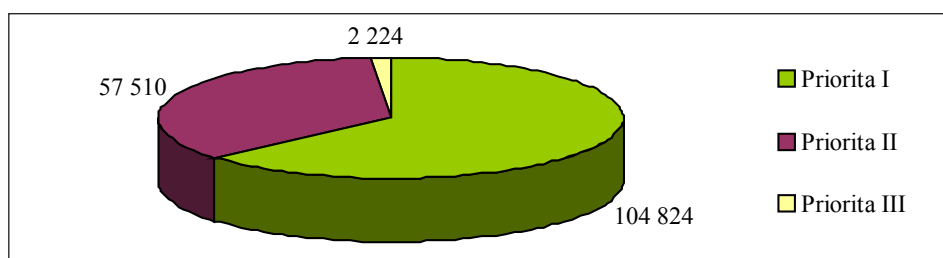

10: Vývoj obchodní bilance mezi Českou republikou a Dánskem [ČSÚ]

Dotační politiky pro české zemědělce

Před vstupem do EU využívali čeští zemědělci program SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, česky Sociální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkov), který představoval jeden z předvstupních nástrojů Evropské unie pro deset kandidátských zemí. Cílem

programu byla podle Evropské komise podpora kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů týkajících se Společné zemědělské politiky. Využívání programu bylo stanoveno na časové rozmezí 2000–2006. Program byl rozdělen do třech priorit: Priorita I. Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství, Priorita II. Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí a Priorita III. Odborná pomoc.

11: Udělené podpory pro Českou republiku v rámci program SAPARD (v tisících eur) [SZIF]

Hodnoty jsou vztaženy k běžným cenám roku 2003 v tisících eur. Nejvíce finančních prostředků bylo přiděleno pro Prioritu I. – Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství. Program SAPARD byl Českou republikou využíván od roku 2002 a pomohl překonat zemědělcům přípravu a vstup do Evropské unie.

Program byl realizován Agenturou SAPARD, která se stala od ledna roku 2004 součástí Státního zemědělského a intervenčního fondu. Z Programu bylo dotoováno 1 610 projektů ve výši 4,126 miliard korun (Společný zemědělský a intervenční fond, 2007).

Regionální politika EU, nazývaná též politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), je odrazem principu solidarity uvnitř Evropské unie, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů tak, aby se zvýšila kvalita života obyvatel celé Evropské unie. Politika HSS je naplňována prostřednictvím Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Strukturální fondy (SF) jsou určeny pro chudší nebo jinak znevýhodněné regiony. Existují dva Strukturální fondy – Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) podporující investiční (infrastrukturní) projekty a Evropský sociální fond (ESF) podporující neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty. Fond soudržnosti (FS) je určený na podporu rozvoje chudších regionů. Podobně jako u Evropského fondu pro regionální rozvoj jsou z něho podporovány investiční projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu a na ochranu životního prostředí.

Regionální politika sleduje v období 2007–2013 tři cíle – cíl konvergence, cíl regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti a cíl evropské územní spolupráce. K dosažení stanovených cílů bylo vyčleněno 308 miliard eur prostřednictvím Strukturálních fondů Evropské unie. Pro období 2007 až 2013 je nejvíce prostředků přiděleno pro cíl konvergence jak pro země EU 27, tak pro Českou republiku.

V České republice jsou přiděleny prostředky EU do Fondu soudržnosti, Strukturálních fondů a Iniciativy Společenství. Operační programy jsou financovány ze Strukturálních fondů a jsou realizovány ve všech regionech ČR, s výjimkou Prahy. Fond soudržnosti je určen pro celé členské státy. Česká republika patří mezi státy, které mohou z Fondu soudržnosti čerpat, neboť její hrubý národní důchod na obyvatele je pod úrovní 90 % průměru EU. Iniciativy Společenství jsou řízeny přímo Evropskou komisí a jsou zaměřeny na spolupráci subjektů napříč Evropskou unií (Strukturální fondy, 2007).

V rámci Společné zemědělské politiky je Česká republika příjemcem z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu. Mezi poskytované finanční podpory patří přímé platby SAPS, Operační program Zemědělství, Horizontální plán rozvoje venkova a podpora LFA a Natura 2000 (Společný zemědělský a intervenční fond, 2007).

Podpora LFA (Less Favoured Areas) je poskytována pouze na kulturu travního porostu, která je obhospodařovaná v méně nepříznivých oblastech a oblastech s ekologickými omezeními. Finanční platby jsou také poskytnuty v oblastech Natura 2000, které jsou na území evropských významných lokalit, zejména chráněných ptačích oblastí. Pro získání podpory musí žadatel splnit určené podmínky. Žadatel podpory nemusí být podnikatelem a mohou žádat i nepodnikatelé mající právní subjektivitu, pokud mají evidovanou požadovanou výměru půdy v LFA nebo v oblastech

Natura 2000. Základní podmínkou získání podpory je ohlášení zemědělské půdy do evidence podle Zákona o zemědělství a minimální rozloha obhospodařované půdy, která činí minimálně 1 ha zemědělské půdy v oblasti LFA nebo Natura 2000.

Podpora SAPS (Single Area Payment Scheme) představuje jednotnou platbu na plochu. Žadatel je fyzická nebo právnická osoba, která je uvedena v evidenci podle Zákona o zemědělství. Žádost se podává podle kultury zemědělského produktu. Podpora je poskytována na ornou půdu, travní, vinice, chmelnice, ovocný sad a jinou kulturu. Podmínkou je dodržení minimální výměry, která činí nejméně 1 ha zemědělské půdy. K podpoře SAPS mohou být rovněž vypláceny národní doplňkové platby „Top-Up“. Režim doplňkových plateb podléhá pravidlům evropské legislativy a je každoročně předkládán Evropské komisi ke schválení. Finanční podpora je poskytována v přesně definovaných oblastech. Podpora SAPS byla pro rok 2006 stanovena na 2 517,80 korun na hektar zemědělské půdy.

OP Zemědělství je finanční podpora z Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství. Podpora je určena pro zemědělské podnikatele. Existuje pět podpor OP Zemědělství. Těmito podporami jsou investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům, prohlubování diverzifikace zemědělských činností, obnova potenciálu a zachování zemědělské krajiny, řízení a zajištění funkčnosti zemědělských vodních zdrojů, diverzifikace zemědělských aktivit blízkých zemědělství. Mezi podmínky účasti v programu OP Zemědělství patří splnění vymezení žadatelů, povinností a podmínku přijatelnosti projektu.

V rámci dotační politiky jsou vypláceny další platby pro pěstování energetických plodin, které jsou poskytnuty na plodiny primárně určené k produkci tzv. energetických výrobků. Oddělné platby za cukr (SSP) jsou určeny pro subjekty, kteří uzavřeli smlouvu na dodávku cukrové řepky A a B. Podmínkou poskytnutí Oddělené platby je přiznání SAPS za daný rok. Pro rok 2006 byla stanovena sazba ve výši 170,61 korun za tunu cukrové řepy (Ministerstvo zemědělství ČR, 2007).

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. (dále jen PGRLF) poskytuje záruky na úvěry podnikatelským subjektům v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zabývajícím se zpracováním produkce ze zemědělské výroby. PGRLF subvencuje části úroků z úvěrů podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zpracovávající produkci ze zemědělské výroby. Podpora PGRLF je poskytnuta ve formě garancí, dotací nebo kombinací těchto forem. Garance představuje poskytnutí záruk na úvěr. Dotaci je poskytnuta podnikatelským subjektům subvence

částí úroků z úvěrů. Příjemcem podpory může být podnikatelský subjekt zabývající se produkcí v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu. Procentní sazbu dotace a výši garance v procentech stanovuje Fond na příslušné čtvrtletí. Dotace jsou poskytnuty pro jednotlivé programy:

- Program vyrovnání úrokového zajištění,
- Investiční programy.

Program vyrovnání úrokového zajištění je určen na podporu podnikatelských záměrů bezprostředně souvisejících se zemědělskou výrobou. Základní sazba podpory ve formě subvence části úroků z úvěru byla k 24. květnu 2007 stanovena na 4 % a zvýhodnění pro mladého zemědělce ve výši +1 %. Základní sazba garance je poskytována ve výši 50 %. Investiční programy představují Podpory podnikání zaměřené na realizaci zejména dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivnosti zemědělských zpracovatelských subjektů. Podpory podnikání jsou rozděleny na jednotlivé programy: Zemědělec, Zpracovatel, Odbytová organizace, Hygiéna, Půda a Mládí (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, 2007).

ZÁVĚR

Investice do strojového parku představují nutnost pro udržení se na současném trhu a představují významnou zátěž, neboť vysoké investice mohou vést k zadlužení či dokonce k úpadku firmy.

Pro světovou ekonomiku je trh zemědělské techniky významnou součástí, neboť ovlivňuje hospodaření a efektivnost nejen zemědělských subjektů. Zemědělství je diskutovaným tématem, předmětem dotačních politik a strategií vlád jednotlivých zemí a národních i světových organizací. Pro zemědělské podniky si pořízení zemědělské techniky žádá značné investice, protože je nezbytné pro udržení konkurenceschopnosti podniku na trhu.

Výsledky uvedené v příspěvku jsou součástí výzkumného záměru, id. kód VZ: 62156 48904 „Česká ekonomika v procesech integrace a globalizace a vývoj agrárního sektoru a sektoru služeb v nových podmínkách evropského integrovaného trhu“, tematický okruh 03 „Vývoj vztahů obchodní sféry v souvislosti se změnami životního stylu kupního chování obyvatelstva a změnami podnikového prostředí v procesech integrace a globalizace“ realizovaného za finanční podpory ze státních prostředků prostřednictvím.

SOUHRN

Příspěvek se zabývá trhem zemědělské techniky v České republice. Významnou část článku představuje vývoj exportu a importu zemědělských strojů mezi Českou republikou, zeměmi v Evropské unii i dalšími zeměmi, které představují významnou část světového trhu. Podrobněji je analýza zaměřena na polský, španělský a dánský trh. Důležitá je i provedená analýza dotační politiky zaměřená na národní možnosti i na dotace z Evropské unie. Dotační politika je rozebrána před vstupem a po vstupu do Evropské unie.

zemědělská technika, export, import, dotační politika EU

LITERATURA

- ABRHAM, Z.: Využití a obnova zemědělské techniky. In konference *Technika v zemědělství a potravinářství ve třetím tisíciletí*. Brno: MZLU v Brně, 2007. ISBN: 978-80-7375-054-1.
- ABRHAM, Z., KOVÁŘOVÁ, M.: *Zemědělská technika – současnost a perspektiva*. [on-line] Výzkumný ústav zemědělské techniky, Praha. [cit. 2. července 2007]. Dostupné na: <http://www.vuzt.cz/?menuid=30/>.
- CzechTrade* [on-line]. Domovská stránka [cit. 20. června 2007]. Dostupné na: <http://www.czech-trade.cz/>.
- Český statistický úřad* [on-line]. [cit. 20. června 2007]. Databáze zahraničního obchodu.
- Dostupné na: http://www.czso.cz/pls/stazo/STAZO.STAZO?jazyk=CS&prvni_pristup=/.
- International Trade Center* [on-line]. International Trade Statistics 2001–2005 [cit. 6. července 2007]. Dostupné na: <http://www.intracen.org/tradstat/sitc3-3d/>.
- Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky*. [on-line]. [cit. 20. června 2007]. Dostupné na: <http://www.mpo.cz/>.
- Ministerstvo zemědělství České republiky* [on-line]. Domovská stránka [cit. 15. června 2007]. Dostupné na: <http://www.mze.cz/>.
- NationMaster.com* [on-line]. Statistics [cit. 6. července 2007]. Dostupné na: <http://www.nation-master.com/>.
- Podpůrný garanční a rolnický lesnický fond* [on-line].

- Domovská stránka [cit. 15. června 2007]. Dostupné: <http://www.pgrlf.cz/>.
- Státní zemědělský a intervenční fond* [on-line]. Domovská stránka [cit. 15. června 2007]. Dostupné: <http://www.szif.cz/>.
- Strukturální fondy* [on-line]. Domovská stránka [cit. 15. června 2007]. Dostupné na: <http://www.strukturalni-fondy.cz/>.

Adresa

Ing. Šárka Stojarová, Ph.D., Bc. Zuzana Schwarzová, Ústav marketingu a obchodu, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno, Česká republika, e-mail: sarka@mendelu.cz, x-schwarz3@node.mendelu.cz

